

Tko je aktuar i koje poslove može obavljati?

Aktuari i njihova struka, u Hrvatskoj kao i u svijetu, uglavnom su nepoznati široj javnosti. Međutim, odluke ljudi koji se bave aktuarskim radom utječu na kreiranje politike osiguravajućih društava, mirovinskih fondova, regija, država pa i svjetskog tržišta kapitala, te stoga imaju dalekosežne posljedice i utjecaj na društvo i život ljudi općenito. Ovim tekstom odgovorit ćemo na pitanja tko su aktuari i koje poslove obavljaju.

Aktuar je stručnjak koji se bavi problemima financijske neizvjesnosti i rizika koristeći matematičke metode teorije vjerojatnosti, statistike i financijske matematike. Posao aktuara za projekciju budućih događaja uključuje analizu podataka iz prošlosti, razvoj modela i procjenu postojećih rizika. Aktuari rade na razvoju osigurateljnih proizvoda, kalkulaciji premije osiguranja, određivanju osigurateljnih pričuva, upravljanju imovinom i obvezama i drugim poslovima bitnim za poslovanje društava za osiguranje, odnosno reosiguranje. Većina aktuara obavlja poslove vezane uz djelatnosti osiguranja i mirovinskog osiguranja.

Aktuarska znanja također su prijeko potrebna i državnim tijelima nadležnim za nadzor poslovanja društava za osiguranje odnosno reosiguranje i mirovinskih fondova. Aktuarske tehnike i znanja mogu se koristiti i u drugim područjima. Aktuarska analiza demografskih kretanja i kretanja u gospodarstvu nužna je kod dugoročnog planiranja državnih izdataka za troškove obrazovanja, mirovina, zdravstva, prijevoza i drugih usluga. Stoga je, osim matematičkog znanja, aktuaru potrebno dobro razumijevanje ekonomije, prakse i zakonske regulative države u kojoj radi te razumijevanje demografskih i financijskih kretanja uopće.

Znanstvena disciplina kojom se bave aktuari zove se aktuaristika. Diljem svijeta postoje društva aktuara pa tako i u Hrvatskoj postoji Hrvatsko aktuarsko društvo koje je redovni član Međunarodnog udruženja aktuara (IAA).

Za obavljanje poslova aktuara, u skladu s postojećom zakonskom regulativom u Republici Hrvatskoj, potrebno je dobiti ovlaštenje nadzornog tijela odnosno Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga za obavljanje aktuarskih poslova ovlaštenog aktuara, uz uvjete propisane Zakonom o osiguranju, Zakonom o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje i Pravilnikom o uvjetima za stjecanje i provjeru stručnih znanja potrebnih za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara.

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga će izdati spomenuto ovlaštenje osobi koja ispunjava sljedeće uvjete:

- vlada hrvatskim jezikom,
- uspješno je obavila provjeru stručnih znanja potrebnih za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara sukladno s programom izobrazbe međunarodnih odnosno europskih aktuarskih udruga,

- nije pravomoćno osuđena na kaznu zatvora za kazneno djelo protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja,
- dosad joj nije bilo oduzeto ovlaštenje za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara.

Stručna znanja potrebna za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara, u skladu s postojećom zakonskom regulativom u Republici Hrvatskoj, podrazumijevaju uspješno položene obvezne ispite iz sljedećih područja: Vjerojatnost i matematička statistika, Financijska matematika, Stohastičko modeliranje, Ekonomija, Modeli doživljenja, Aktuarska matematika I, Aktuarska matematika II, Investiranje i upravljanje imovinom, Životno osiguranje, Neživotno osiguranje, Mirovinsko osiguranje, Zdravstveno osiguranje kao i položene dodatne obvezne ispite iz sljedećih područja Praksa osiguranja i mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj, Profesionalizam aktuarske struke, Pravo osiguranja i mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj i Računovodstvo osiguranja i mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj.

Obvezni ispiti polažu se u okviru poslijediplomskog stručnog studija „Aktuarska matematika“ na Prirodoslovno matematičkom fakultetu-Matematički odjel Sveučilišta u Zagrebu. Dodatni obvezni ispiti polažu se pred Komisijom za provjeru stručnih znanja za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara.

Društva za osiguranje, odnosno reosiguranje prije početka obavljanja poslova osiguranja moraju imenovati ovlaštenog aktuara. Imenovani ovlašteni aktuar utvrđuje ispravnost obračuna tehničkih pričuva te pritom provjerava čuva li društvo za osiguranje odgovarajuće podatke za izračun tehničkih pričuva kao i njihovu vjerodostojnost, jesu li metode i temelji obračuna tehničkih pričuva u skladu s pravilima aktuarske struke i važećim propisima te oblikuju li se tehničke pričuve osiguranja tako da omogućuju trajno ispunjavanje svih obveza društva za osiguranje iz ugovora o osiguranju. Imenovani ovlašteni aktuar odgovoran je također za pitanje oblikuju li se premije osiguranja sukladno s aktuarskom strukom i važećim propisima te jesu li oblikovane tako da omogućuju trajno ispunjavanje svih obveza društva za osiguranje iz ugovora o osiguranju. Spomenuti obračun odgovarajuće tehničke pričuve obavlja se na temelju priznatih aktuarskih postupaka, a pravilnost obračuna odgovarajuće tehničke pričuve treba potvrditi imenovani ovlašteni aktuar u vlastoručno potpisanom Mišljenju imenovanog ovlaštenog aktuara o obračunu odgovarajuće tehničke pričuve. Mišljenje je sastavni dio godišnjeg izvješća društva za osiguranje, a u njemu se navodi koje su metode obračuna odgovarajuće tehničke pričuve korištene za pojedinu vrstu osiguranja. Imenovani ovlašteni aktuar dužan je također izraditi mišljenje o oblikovanju cjenika premija i tehničkih pričuva osiguranja. Društvo za osiguranje dužno je obavještavati Hrvatsku agenciju za nadzor financijskih usluga o tehničkoj podlozi koju upotrebljava pri izračunu cjenika premija i isključivo za namjene provjere jesu li usklađene s aktuarskim načelima, tako da prije početka primjene cjenika dostavi mišljenje ovlaštenog aktuara.

Mirovinsko osiguravajuće društvo mora imati jednog neovisnog ovlaštenog aktuara. Aktuar mirovinskog osiguravajućeg društva supotpisuje plan poslovanja tog društva, godišnji plan i završni račun osiguravajućeg društva u dijelu koji se odnosi na mirovine koje društvo isplaćuje korisnicima, aktuarski statistički izvještaj, izvještaj o sredstvima tehničkih pričuva i pravila

mirovinskih programa te obavlja druge poslove za mirovinsko osiguravajuće društvo u kojima se primjenjuje matematika osiguranja.

Budući da Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga obavlja nadzor nad ovlaštenim aktuarima, ona također može oduzeti ovlaštenje za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara ako je ovlaštenje dobiveno navođenjem neistinitih podataka, ako ovlaštenu aktuar teže krši pravila aktuarske struke te ako je osoba pravomoćno osuđena na kaznu zatvora za kazneno djelo protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja. Ovlaštenom aktuaru koji teže krši pravila aktuarske struke Agencija može privremeno oduzeti ovlaštenje za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara na vrijeme od godinu dana do tri godine.

Agencija vodi evidenciju izdanih i oduzetih ovlaštenja za obavljanje poslova aktuara, a na internetskim stranicama Agencije dostupan je popis ovlaštenih aktuara.